

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 คำจำกัดความ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้ความหมายของคำดังต่อไปนี้ ความหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524 คือ

1) การเช่า หมายความว่า การเช่าหรือการเช่าช่วงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่า ซึ่งที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมประเภทที่ทำการเช่าที่ดินเพื่อการนั้นมีการควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ไม่ว่าการเช่าหรือการเช่าช่วงนั้นจะมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมดังกล่าว โดยได้รับค่าเช่าและการทำนิติกรรมอื่นใดอันเป็นการอำพรางการเช่านั้น

2) ค่าเช่า หมายความว่า ผลผลิตเกษตรกรรม เงิน หรือทรัพย์สินอื่นใดซึ่งเป็นค่าตอบแทนการเช่า และหมายความรวมถึงประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ผู้ให้เช่าหรือ บุคคลอื่นได้รับเพื่อตอบแทนการให้เช่าทั้ง โดยตรงหรือทางอ้อม

3) นา หมายความว่า ที่ดินเพื่อทำนาทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่

4) ทำนา หมายความว่า การเพาะปลูกข้าวหรือพืชไร่

5) พืชไร่ หมายความว่า พืชซึ่งต้องการน้ำน้อยและอายุสั้น หรือสามารถเก็บเกี่ยวครั้งแรกได้ภายในสิบสองเดือน

นอกจากนี้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดความหมายของคำที่ใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และถือเป็นแบบอย่างตลอดการศึกษา ดังนี้คือ

6) เจ้าของที่ดิน หมายถึง เจ้าของที่ดินที่มีที่ดินให้เช่าเพื่อการทำนา ซึ่งอาจหมายถึง บิดา มารดาหรือญาติที่ให้เช่าที่ดินโดยผู้เช่าต้องจ่ายค่าเช่าไม่ว่าจะเป็นในรูปผลผลิตหรือตัวเงิน เพื่อให้ได้สิทธิในการใช้ที่ดินนั้น

- 7) ผู้เช่า หมายถึง ผู้เช่าที่ดินเพื่อการทำงานจากเจ้าของที่ดิน โดยต้องจ่ายค่าเช่า เพื่อให้ได้สิทธิในการใช้ที่ดินนั้น
- 8) ผู้เช่าบางส่วน หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของที่ดินเอง และต้องเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรอีกบางส่วน โดยต้องจ่ายค่าเช่า เพื่อให้ได้สิทธิในการใช้ที่ดินนั้น
- 9) เจ้าของที่ดินในหมู่บ้าน หมายถึง เจ้าของที่ดินที่มีที่ดินให้เช่าในหมู่บ้านนั้น โดยมีที่อยู่ในตำบลนั้น
- 10) เจ้าของที่ดินนอกหมู่บ้าน หมายถึง เจ้าของที่ดินที่มีที่ดินให้เช่าในหมู่บ้านนั้น แต่ไม่ได้มีที่อยู่ในตำบลนั้น
- 11) จำนวนแปลงที่ให้เช่า หมายถึง จำนวนแปลงของที่ดินให้เช่า โดยที่ดินแต่ละแปลงต้องไม่อยู่ติดกัน ถ้าอยู่ติดกันถือว่าเป็น 1 แปลง ไม่ว่าแปลงนี้จะมีผู้เช่ากี่รายก็ตาม

3.2 สมมุติฐานในการศึกษา

ลักษณะการจ่ายค่าเช่า ในจังหวัดเชียงใหม่ จะแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นและสามารถจะจำแนกรูปแบบการจ่ายค่าเช่า ได้ดังนี้คือ

1. ค่าเช่าแบบอัตราคงที่หรือตายตัว (fixed rate) ซึ่งแบ่งเป็น
 - 1.1 ค่าเช่าแบบอัตราคงที่ในรูปผลผลิต
 - 1.2 ค่าเช่าแบบอัตราคงที่ในรูปเงินสด
2. ค่าเช่าแบบแบ่งปันผลผลิต (share cropping rent)

นอกจากนี้ในแต่ละรูปแบบของการจ่ายค่าเช่า อัตราค่าเช่าก็ยังมี ความแตกต่างกันด้วย

3.2.1 สมมุติฐานในการศึกษา เรื่องรูปแบบการเช่าที่ดิน มีดังนี้คือ

3.2.1.1 การกำหนดค่าเช่าแบบอัตราคงที่ (fixed rate)

นั้นอาจอธิบายได้ด้วยความแปรปรวนของผลผลิตและความสะดวกและต้นทุนในการเก็บค่าเช่า กล่าวคือ

ถ้าท้องที่ใดมีความแปรปรวนของผลผลิตต่ำ รูปแบบของการเก็บ
ค่าเช่าก็มีแนวโน้มที่เป็นอัตราตายตัว เนื่องจากเจ้าของที่ดินสามารถจะกะประมาณผลผลิต
ได้แน่นอนจึงสามารถจะกำหนดอัตราค่าเช่าตามที่ต้องการได้

นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสะดวกและต้นทุนในการเก็บค่าเช่า นั่น
คือ ถ้าการเก็บค่าเช่านั้นต้องยุ่งยาก เสียเวลาและต้นทุนสูง หรือไม่คุ้มกับค่าเสียโอกาส
ค่าเช่าที่ดินก็มักจะมีแนวโน้มเป็นอัตราคงที่

สำหรับค่าเช่าแบบอัตราคงที่และเป็นเงินสดนั้นอธิบายได้ว่า หากที่
ดินเช่านั้นเพาะปลูกพืชผลประเภท เน้าเสียง่าย ยุ่งยากต่อการเก็บรักษา เจ้าของที่ดินก็มี
แนวโน้มจะเก็บเป็นแบบเงินสดตายตัว

3.2.1.2 การกำหนดค่าเช่าแบบแบ่งปันผลผลิต (share crop-
ping rent) นั้นอาจอธิบายได้ด้วยความแปรปรวนของผลผลิตและความยากง่ายในการ
จัดการเก็บค่าเช่า กล่าวคือ

ถ้าที่ใดมีความแปรปรวนเกี่ยวกับผลผลิตสูง รูปแบบของการเก็บ
ค่าเช่าก็จะเป็นการแบ่งผลผลิต เนื่องจากเจ้าของที่ดินและผู้เช่าไม่สามารถจะประมาณผล
ผลิตได้แน่นอนทั้งสองฝ่าย จึงต้องการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง

ถ้าพืชผลที่ทำการเพาะปลูกในที่ดินเช่าเป็นพืชผลที่สามารถจะเก็บ
รักษาผลผลิตได้ง่ายและนาน และมีคุณสมบัติสะดวกแก่การแบ่งปันระหว่างผู้เช่าและผู้ให้
เช่าที่ดิน และยังถ้าเจ้าของที่ดินมีสถานที่เก็บรักษาผลผลิตนั้นด้วยก็จะมีแนวโน้มในการ
เก็บค่าเช่าแบบแบ่งผลผลิต

3.2.2 สมมติฐานในการศึกษาในเรื่องความแตกต่างของอัตราค่าเช่า

นอกจากรูปแบบของการเก็บค่าเช่าจะแตกต่างกันไปแล้ว ค่าเช่าในแต่ละลักษณะดังกล่าวยังมีอัตราที่แตกต่างกันอีกด้วย คือ

ในการเก็บค่าเช่าแบบแบ่งผลผลิต อัตราการแบ่งผลผลิตก็มีแตกต่างกันไป เช่น อัตราค่าเช่าแบบแบ่งครึ่งผลผลิต แบ่งหนึ่งในสามของผลผลิต หรือแบ่งหนึ่งในสี่ของผลผลิต เป็นต้น สำหรับการเก็บค่าเช่าแบบอัตราคงที่ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบผลผลิต หรือในรูปแบบจำนวนเงินสดก็ตามอัตราค่าเช่าก็มีความแตกต่างกันไป

ความแตกต่างของอัตราค่าเช่านั้นสามารถอธิบายได้ โดยสมมติฐานดังนี้

3.2.2.1 ความแตกต่างในเรื่องร้อยละของการแบ่งผลผลิต (เช่น ค่าเช่าแบบแบ่งครึ่งผลผลิต แบ่งหนึ่งในสามของผลผลิต เป็นต้น) อธิบายได้โดยสมมติฐานของ Cheung (1969) ดังสมการดังต่อไปนี้คือ

$$r = \frac{q}{q} - \frac{WL}{q}$$

- ให้ r คือ ร้อยละของผลผลิตที่เจ้าของที่ดิน เรียกเก็บกับเกษตรกร
 q คือ ผลผลิตที่ฟาร์มผลิตได้
 L คือ แรงงานของเกษตรกรต่อฟาร์ม
 W คือ อัตราค่าจ้างตามท้องตลาดของแรงงานเกษตรกร

จากสมการดังกล่าว ร้อยละของผลผลิตที่เจ้าของที่ดิน เรียกเก็บกับเกษตรกรผู้เช่านั้น ขึ้นอยู่กับอัตราค่าจ้างตามท้องตลาดที่ เกษตรกรสามารถจะไปรับจ้างทำได้ ถ้าหาก W สูง (สิ่งอื่น ๆ อยู่คงที่) ร้อยละของผลผลิตที่เจ้าของที่ดิน เรียกเก็บนั้นก็ต่ำลง

3.2.2.2 ความแตกต่างในเรื่องอัตราค่าเช่าคงที่ในรูปของผลผลิตต่อไร่ ความแตกต่างนี้เกิดจากผลิตภาพ (productivity) ของดิน ถ้าดินมีผลิตภาพ (productivity) สูงอัตราค่าเช่าต่อไร่ก็จะสูงตามไปด้วย

3.2.2.3 ความแตกต่างในเรื่องอัตราค่าเช่าคงที่ในรูปเงินสดต่อไร่ ความแตกต่างนี้อธิบายได้โดยผลิตภาพ (productivity) ของดิน เช่นกัน แต่คิดในรูปตัวเงิน นั่นคือต้องนำราคาผลผลิตคูณกับผลิตภาพ (productivity) ของดิน เพราะฉะนั้นความแตกต่างในเรื่องอัตราค่าเช่าคงที่ในรูปเงินสดต่อไร่จะถูกอธิบายได้โดยผลิตภาพ (productivity) ของดินและราคาของผลผลิต

3.3 วิธีวิเคราะห์

1. สำหรับสมมติฐาน 3.2.1 ในส่วนที่เป็นรูปแบบของการเช่าที่ดินซึ่งมีทั้งแบบอัตราคงที่และแบบแบ่งผลผลิตนั้นจะทำการทดสอบโดยหาค่าความแปรปรวน (variances) ของผลผลิตของเกษตรกรสองกลุ่มคือกลุ่มที่เช่าแบบอัตราคงที่กับกลุ่มที่เช่าแบบแบ่งผลผลิต และนำมาทดสอบความแตกต่างของความแปรปรวนของสองกลุ่ม โดยใช้ F-test ถ้าความแปรปรวน ของกลุ่มที่จ่ายค่าเช่าแบบคงที่น้อยกว่าความแปรปรวน ของกลุ่มที่จ่ายค่าเช่าแบบแบ่งส่วนก็แสดงว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

นอกจากนี้แล้วจะทดสอบความเท่ากันของต้นทุนรวม (ซึ่งรวมต้นทุนค่าเสียโอกาสด้วย) ในการเก็บค่าเช่าของเจ้าของที่ดินสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ให้เช่าแบบอัตราคงที่ตายตัวกับแบบแบ่งผลผลิต ถ้าหากต้นทุนของกลุ่มแรกสูงกว่า ก็แสดงว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยจะใช้ t-test ทดสอบค่าเฉลี่ยของต้นทุนของทั้งสองกลุ่ม

ภายในกลุ่มผู้ให้เช่าแบบอัตราค่าเช่าคงที่ที่เป็นเงินสดนั้น จะทำการวิเคราะห์โดยแบ่งครัวเรือนที่เช่าและจ่ายค่าเช่าแบบคงที่ที่เป็นเงินสดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ผลิตพืชผลประเภทนำเสียง่ายๆต่อการเก็บรักษา กับกลุ่มที่ผลิตพืชผลประเภทนำเสียง

ยาก และดูว่าสัดส่วนของกลุ่มที่ 1 มีมากกว่า สัดส่วนของกลุ่มที่ 2 หรือไม่ ถ้าหากว่ามากกว่าก็แสดงว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เกษตรกรที่ผลิตพืชผลที่นำเสี้ง่าย ยากต่อการเก็บรักษามีแนวโน้มที่จะถูกเก็บหรือจ่ายค่าเช่าแบบอัตราคงที่ที่เป็นเงินสดตายตัว โดยจะใช้ Z-test

2. สำหรับสมมติฐานที่ 3.2.2 ในหัวข้อ 3.2.2.1 นั้น ก็จะทำการทดสอบ โดยแบ่งเกษตรกรผู้เช่าออกเป็นกลุ่มตามสัดส่วนของการแบ่งผลผลิต หากค่าเฉลี่ยของอัตราค่าจ้างตามท้องที่เกษตรกรผู้เช่าสามารถจะไปรับจ้างได้แทนที่จะเช่าที่ดินทำการเกษตร และทำการทดสอบความแตกต่างของอัตราค่าจ้างเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม โดยใช้ F-test ถ้าหากผลลัพธ์มีลักษณะที่ว่ากลุ่มที่จ่ายอัตราส่วนแบ่งค่าเช่าสูงจะเป็นพวกที่เผชิญกับอัตราค่าจ้างต่ำ และกลุ่มที่จ่ายอัตราส่วนแบ่งต่ำจะเป็นพวกที่เผชิญกับอัตราค่าจ้างในท้องตลาดสูง ก็แสดงว่าผลลัพธ์ที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. สำหรับสมมติฐานที่ 3.2.2 ในหัวข้อ 3.2.2.2 นี้จะทำการทดสอบได้ ก็ต่อเมื่อต้องทราบค่าของฟังก์ชันการผลิต (production function) ของเกษตรกร เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการประมาณค่าฟังก์ชันการผลิต (production function) ก่อน หลังจากนั้นจึงหาค่าของผลผลิตส่วนเพิ่ม (marginal productivity) ของที่ดินแล้วจึงนำค่าผลผลิตส่วนเพิ่ม (marginal productivity) ของที่ดินของทุกครัวเรือน มาหาค่าความสัมพันธ์ โดยวิธีการทดลอง กับอัตราค่าเช่าคงที่ในรูปของผลผลิตต่อไร่ โดยให้ผลผลิตส่วนเพิ่ม (marginal productivity) ของที่ดินเป็นตัวแปรอธิบาย และอัตราค่าเช่าตั้งกล่าวเป็นตัวแปรตาม ถ้าตัวแปรอธิบายมีนัยสำคัญ (โดยใช้ t-test) ก็สรุปได้ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. สำหรับสมมติฐานที่ 3.2.2 หัวข้อ 3.2.2.3 ทำแบบเดียวกับการทดสอบสมมติฐานข้อ 3.2.2.2 เพียงแต่คิดในรูปตัวเงินเท่านั้น

5. ถ้าหากข้อสมมติฐานใดถูกปฏิเสธ ก็จะทำนายหาเหตุผลอื่นมาอธิบายแทน ซึ่งจะได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เช่าและเจ้าของที่ดินคู่กรณีให้เช่าแบบเจาะลึก